

Nødrett og tvang fra et juridisk perspektiv

Gorm Are Grammeltvedt
advokat

leder for Kontrollkommisjon AHUS 1

Innhold

- Rettslig regulering
- Rettslige rammer ved ECT
- Forsvarlighet
- ECT til pasienter med samtykkekompetanse/beslutningskompetanse
- ECT behandling av pasienter underlagt tvungent psykisk helsevern
- ECT på nødrettslig grunnlag
- Forslag til lovendringer

Rettslig regulering

- Rettsregler gir juridiske rettigheter og pålegger plikter.
- Som hovedregel i lover og forskrifter.
- På helseområdet er det i praksis viktig å kjenne rundskriv fra Helsedirektoratet – her sies det hvordan lovgivningen er å forstå.

Kort om rettslig regulering

- Formålet med helselovgivningen er å bidra til kvalitet og pasientsikkerhet.
- En rekke bestemmelser gir pasienter rettigheter som bl.a. skal bidra til pasienters rettssikkerhet.
- Andre setter rammer og krav til virksomheter og helsepersonell.

Rettslige rammer ved ECT

- Psykisk helsevernloven
- Spesialisthelsetjenesteloven
- Helsepersonelloven
- Pasient- og brukerrettighetsloven
- Menneskerettighetene
 - Alle har rett til den høyest oppnåelige helsestandard, både fysisk og psykisk.
 - Rett til respekt for autonomi og privatliv

Forsvarlighet (helsepersonelloven § 4)

- En rettslig standard med et dynamisk innhold
- Krav til virksomheten og helsepersonell
- God medisinsk praksis
- Nasjonale faglige retningslinjer
- Andre uttalelser fra helsemyndighetene
- Anbefalinger og retningslinjer fra fagmiljøer
- Lærebøker
- Forskning
- mm

ECT til pasienter med samtykkekompetanse/ beslutningskompetanse

- Informert samtykke
- Utfordringer ved alvorlig psykisk sykdom
- FARV – et verktøy for å vurdere samtykkekompetanse
- Dokumentasjon av samtykket

ECT behandling av pasienter underlagt tvungent psykisk helsevern

- ECT på grunnlag av samtykke
- Phvl. § 4-4 gir ikke hjemmel for ECT
 - «Det kan ikke gjennomføres undersøkelse og behandling som innebærer et alvorlig inngrep ...»
- ECT på nødrettslig grunnlag er akseptert
- Plikten til å gi øyeblikkelig hjelp (hpl. § 7)

ECT på nødrettslig grunnlag

- er akseptert, men kritisert
- behandling for å redde liv eller hindre alvorlig helseskade
 - "nærliggende og alvorlig fare for pasientens liv eller alvorlig helseskade" (nasjonale faglige retningslinjer)
- faren kan ikke avverges på annen måte

Utfordringer

- ECT er ikke lovregulert
- Vurdering av samtykkekompetanse/ beslutningskompetanse
 - Vurderingen
 - Dokumentasjon
- Diagnose/tilstand
 - moderate til alvorlige depressive tilstander, katatoni, manier og svangerskaps- eller fødsels-depresjoner
- Når er det påtrengende nødvendig?
 - Alvorlig skade eller død kan ikke avverges på annen rimelig måte
- Når opphører nødretten?
 - Til faren er avverget

Endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bedre beslutningsgrunnlag og behandling)

Prop. 31 L (2024-2025)

- Beslutningskompetanse
- Lovregulering av ECT
- Komité innstilling:
18.03.2025
- Foreløpig dato behandling i Stortinget:
31.03.2025

The screenshot shows the official website of the Norwegian Parliament (Stortinget) for the bill 'Prop. 31 L (2024-2025)'. The page title is 'Endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bedre beslutningsgrunnlag og behandling)'. A progress indicator shows five steps: 1. Lovforslag, 2. Komitebehandling, 3. Første behandling, 4. Andre behandling, and 5. Lov. Step 2 is currently active. A status box indicates 'Status: Lovforslaget er til behandling i komiteen.' Below this, a 'Saksgang' section provides details for the current step: '1 Lovforslag' from the Health and Care Department, referred to the committee on 03.12.2024. The next step is '2 Komitebehandling', with a hearing on 28.01.2025 and a submission deadline for the committee on 16.01.2025.

STORTINGET

SAKER ▾ REPRESENTANTER OG KOMITEER ▾ HVA SKJER? ▾ OM STORTINGET ▾ | NOR/ENG | SØK 🔍

Du er her: Forsiden - Saker og publikasjoner - Finn saken - Sak

Del 🗨️ Skriv ut 🖨️ Meld feil 🚩

Endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bedre beslutningsgrunnlag og behandling)

Prop. 31 L (2024-2025) 🔔 [Følg saken \(e-postvarsling\)](#)

Hvor er saken nå?

1 Lovforslag 2 Komitebehandling 3 Første behandling 4 Andre behandling 5 Lov

Status: Lovforslaget er til behandling i komiteen.

Lovforslag fra Helse- og omsorgsdepartementet

Saken er til behandling i helse- og omsorgskomiteen

Saksgang

1 Lovforslag

Fra Helse- og omsorgsdepartementet

Grunnlag for saken [Prop. 31 L \(2024-2025\)](#)

Fremmet i statsråd 29.11.2024

Referert

[Referatsaker](#) 03.12.2024

2 Komitebehandling

Tildelt komité [Helse- og omsorgskomiteen](#) 03.12.2024

Søknadsfrist: 16.01.2025, kl. 23.59

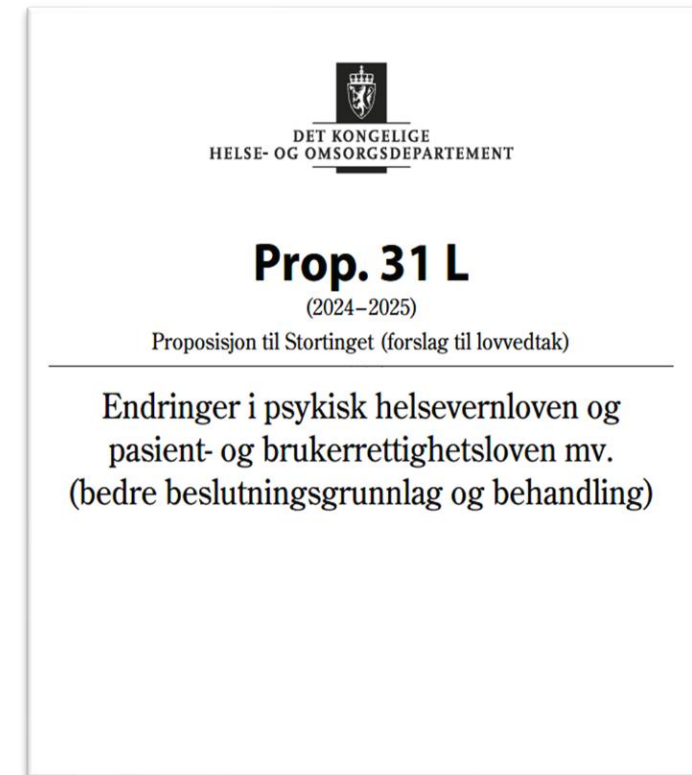
Frist for høringsnotat

Høringsnotatet må sendes inn via lenken som følger med e-postbekreftelse på søknaden, innen **onsdag 22. januar kl. 23.59**. Lenken sendes til e-postadressen registrert ved påmelding. Forfatteren av notatet bør enten registreres som kontaktperson eller motta

Høring [Til høringen](#) 28.01.2025

Forslag om endring fra samtykkekompetanse til beslutningskompetanse (pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3)

- Utgangspunkt: ingen realitetsendring.
- Fra diagnoser til pasientens faktiske forutsetninger for å ta stilling til den aktuelt tilbudte helsehjelpen
- Fra «åpenbart» til «overveiende sannsynlig» (beviskravet)
- Motsetter seg helsehjelpen
 - fysisk, verbal og antatt motstand omfattes

Forslag til regulering av ECT uten samtykke - ny § 4-4 b i psykisk helsevernloven

- Faglig ansvarlige treffer beslutningen etter samråd med annet kvalifisert helsepersonell
- Vilkår:
 - Pasienten må mangle beslutningskompetanse
 - alvorlig fare for pasientens liv og
 - pasienten ikke motsetter seg slik behandling
- Vedtaket kan gjelde for inntil to uker i samme behandlingsserie
- Pasient og pårørende gis klagerett

Prop. 31 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i psykisk helsevernloven og
pasient- og brukerrettighetsloven mv.
(bedre beslutningsgrunnlag og behandling)

A wide-angle landscape photograph of a mountain range. The foreground shows a dark, rocky slope on the left and a snow-covered slope on the right. In the middle ground, several mountain peaks are visible, some with patches of snow. A thick layer of white clouds or mist fills the valleys between the mountains. The sky is a clear, pale blue with scattered, wispy white clouds. The overall scene is bright and clear.

Takk for oppmerksomheten!